

4., 5., 6., 7. yy Dünya tarihi (Hindistan)

Medeniyetlerin Kavşağında Hindistan: (M.S. 300–700)

Giriş:

M.S. 4. ve 7. yüzyıllar arasındaki dönem, Hindistan alt kıtası için salt bir hanedan değişikliği veya siyasi sınırların yeniden çizilmesinden ibaret değildir; bu süreç, Hindistan'ın toplumsal, ekonomik ve zihinsel yapısının kökten bir dönüşüm geçirdiği, sancılı bir geçiş dönemidir. Modern tarih yazımında genellikle Gupta İmparatorluğu'nun (yaklaşık 320-550) yarattığı "Altın Çağ" anlatısıyla idealleştirilen bu dönem, aslında derin askeri travmaların, "Kali Yuga", yani Karanlık Çağ olarak adlandırılan sosyal krizlerin ve dini çatışmaların gölgesinde şekillenmiştir.

Siyasi parçalanmışlığın ve askeri istikrarsızlığın hüküm sürdüğü bu yüzyıllar, insanlık tarihinin en belirleyici bilimsel ve entelektüel atılımlarına da sahne olmuştur. Hindistan'ın bu dönemde ürettiği matematiksel kavramlar (sıfır ve onluk sayı sistemi), astronomik modeller, *Ayurveda* gibi tıbbi birikim ve edebi şaheserler, siyasi sınırları aşarak önce Sasani İran'ına, oradan da Abbasi Bağdat'ına ulaşmıştır. Bu sohbet, Hindistan'ın 4. ve 7. yüzyıllar arasındaki iç dinamiklerini, askeri ve siyasi krizlerini ve bu krizlerin ortasında filizlenen bilimsel mirasın, daha sonra İslam medeniyetinin "Altın Çağı"na (Beyt'ül Hikme) nasıl temel oluşturduğunu kapsamlı bir şekilde inceleyeceğiz.

1. Gupta İmparatorluğu ve Klasik Düzenin Çöküşü (320–550)

Gupta dönemi, Mauryaların ardından Kuzey Hindistan'da kurulan ilk büyük siyasi birliktir. Ancak bu birlik, merkeziyetçi bir imparatorluktan ziyade, yerel otonomilerin korunduğu gevşek bir konfederasyon yapısını andırmaktadır. Bu yapısal kırılganlık, imparatorluğun dış şoklara karşı direncini zayıflatmış ve çöküşünü hazırlayan temel faktör olmuştur.

1.1. Siyasi Konsolidasyonun Zirvesi ve Liçhavi İttifakı

Gupta hanedanının yükselişi, M.S. 320 civarında I. Çandragupta'nın tahta çıkışı ve prestijli Liçhavi klanı prensesi Kumaradevi ile evlenmesiyle başlamıştır. Bu evlilik, Gupta'lar o dönemde büyük önem atfedilen Kşatriya (savaşçı/soylu) meşruiyetini sağlamıştır. Sikkeler üzerinde kral ve kraliçenin birlikte tasvir edilmesi, bu ittifakın siyasi önemini göstermektedir.

Onun oğlu Samudragupta (335-375), Allahabad Sütunu yazıtında detaylandırıldığı üzere, Dünya Fethi politikasıyla imparatorluğu Bengal'den İndus havzasına kadar genişletmiştir. Samudragupta'nın stratejisi, fethedilen bölgeleri doğrudan ilhak etmek yerine, yenilen kralları vergiye bağlayıp onları "Yakala-Serbest Bırak-Lütfet" politikasıyla yerel yönetici olarak bırakmak olmuştur. Bu politika, imparatorluğun hızlı genişlemesini sağlasa da, merkezi otoritenin zayıfladığı anlarda bu yerel yöneticilerin bağımsızlaşmasına zemin hazırlamıştır.

1.2. Akhun İstilaları: Bir Medeniyetin Kırılma Noktası

5. yüzyılın ortalarından itibaren Hindistan'ın kuzeybatı sınırları, Orta Asya steplerinden gelen ve Roma İmparatorluğu'nu da tehdit eden Hunların bir kolu olan Ak Hunlar kavimlerinin saldırısına uğramıştır. Bu istilalar, sadece askeri bir tehdit değil, Hindistan'ın sosyo-ekonomik yapısını derinden sarsan bir kriz dalgası yaratmıştır.

1.2.1. Skandagupta'nın Pirus Zaferi ve Hazinesinin Tükenişi

İmparator Skandagupta (455-467), saltanatının ilk yıllarında Hunları geri püskürtmeyi başarmıştır. Bitari Sütunu yazıtında, Skandagupta'nın Hunlarla yaptığı savaşın şiddeti, "dünyayı sarstığı" şeklinde tasvir edilir. Ancak bu zafer, imparatorluk hazinesini tüketmiştir. Bu dönemde basılan altın sikkelerin saflık derecesinin düşmesi, savaşın getirdiği ağır ekonomik yükün en somut göstergesidir.

1.2.2. Toramana ve Mihirakula: "Ölümün Diğer Yüzü"

Skandagupta'nın ölümünden sonra savunma hatları çökmüş, Akhun lideri Toramana, 5. yüzyılın sonunda Hindistan içlerine girerek Malva ve Eran bölgelerini ele geçirmiştir. Toramana'nın oğlu Mihirakula (515-540), Hint tarih yazımında "Zulmün Sembolü" olarak yer etmiştir.

Keşmirli tarihçi Kalhana'nın 12. yüzyılda kaleme aldığı eserinde Mihirakula, "Ölüm Tanrısı Yama'ya rakip bir başka ölüm tanrısı" olarak betimlenir.

Mihirakula'nın Budizm karşıtı politikaları, bölgedeki kurumsal Budist yapısına ağır bir darbe indirmiştir. Gandhara bölgesindeki (bugünkü Pakistan ve Afganistan) birçok stratejik manastır ve stupa tahrip edilmiş veya destekten mahrum bırakılarak metruklaşmaya terk edilmiştir. Bu baskı süreci, bölgedeki köklü Budist mirasının zayıflamasında ve kültürel ağırlık merkezinin kaymasında önemli bir kırılma noktası teşkil etmiştir. Çinli seyyahlar, Mihirakula'nın Budist rahiplere yönelik katliamlarını ve kütüphaneleri yakmasını detaylıca anlatmışlardır.

2. "Kali Yuga" Krizi ve Hint Feodalizminin Doğuşu

Gupta İmparatorluğu'nun çöküşüyle (M.S. 550 civarı) başlayan dönem, metinlerde "Kali Yuga" (Karanlık Çağ) krizinin derinleştiği bir evre olarak tasvir edilir. Bu kavram dönemin elitlerinin yaşadığı sosyal düzen kaybı ve sınıf çatışmalarını ifade eden bir metafordur.

2.1. Sosyal Düzenin Altüst Oluşu

Dönemin yazıtlarında ve Puranik metinlerde sıkça atıfta bulunulan "Kali Age" krizi, temel olarak Kastların/Sınıfların Karışması korkusuyla tanımlanır. Bu dönemde, tüccar/çiftçi ve işçi sınıflarının geleneksel görevlerini yapmayı reddettikleri, vergilerini ödemedikleri ve Brahmanik otoriteye başkaldırdıkları belirtilmektedir. Yabancı istilacıların yönetici sınıfa dahil olması ve eski savaşçı soylularının güç kaybetmesi, bu sosyal kaosu derinleştirmiştir.

2.2. Samanta Sistemi ve Siyasi Parçalanma

Merkezi otoritenin zayıflaması ve para kullanımının azalmasıyla birlikte, krallar memurlarına ve askeri komutanlarına maaş ödeyemez hale gelmişlerdir. Bunun yerine, toprak bağışları yaygınlaşmıştır. Bu süreç, Hint tarihinde "Samanta" (Komşu/Feodal Bey) sisteminin doğuşuna işaret eder.

Başlangıçta "komşu kral" anlamına gelen *Samanta* terimi, 6. yüzyıldan itibaren "tabi hükümdar" veya "toprak sahibi feodal lord" anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Samantalar, krallara askeri destek sağlamak ve haraç ödemekle yükümlüydü, ancak kendi bölgelerinde yargı, vergi toplama ve idare haklarına sahiptiler.

2.3. Şehirlerin Terk Edilişi

Gupta sonrası dönemde, arkeolojik kazılar Kuzey Hindistan genelinde ciddi bir şehirlerin terk edilmiş sürecini ortaya koymaktadır. Bir zamanların gelişmiş ticaret merkezleri, 6. ve 7. yüzyıllarda ya tamamen terk edilmiş ya da küçük kasabalara dönüşmüştür.

Bu gerilemenin temel nedeni, Roma İmparatorluğu ile yapılan uzun mesafeli ticaretin çöküşüdür. Roma'nın 3. yüzyıl krizi ve ardından Batı Roma'nın yıkılışı, Hindistan'ın ipek ve baharat ihracatını vurmuştur. Ticaretin çöküşü, zanaatkarların ve tüccarların örgütlendiği güçlü "Şreni" (Lonca) sisteminin zayıflamasına ve yerini köy tabanlı, kalıtsal hizmet takasına dayalı bir sisteme bırakmasına neden olmuştur.

3. Son Büyük Birleştirme Çabası (606–647)

7. yüzyılın başında, Kuzey Hindistan'daki bu parçalı siyasi yapı içinde, Tanesar (bugünkü Haryana) merkezli Puşyabuti hanedanından Harşa Vardana, bölgeyi son kez tek bir bayrak altında toplamayı başarmıştır. Harşa'nın dönemi, Klasik Çağ'ın son parıltısı ve Orta Çağ feodalizminin tam anlamıyla yerleştiği dönem olarak kabul edilir.

3.1. Taht Kavgaları ve Kanauj'un Fethi

Harşa'nın iktidara gelişi, dramatik bir aile trajedisinin sonucudur. Kız kardeşi Maukarilerin kralı ile evliydi. Ancak Bengal kralı Şaşanka ve Malva kralı Devagupta'nın ittifakı sonucunda Grahavarman öldürülmüş ve Harşa'nın kız kardeşi esir alınmıştır. Harşa'nın ağabeyi intikam için sefere çıkmış ancak Şaşanka tarafından hile ile öldürülmüştür. Henüz 16 yaşında tahta çıkan Harşa, hem kız kardeşini kurtarmak hem de ağabeyinin intikamını almak zorunda kalmıştır.

Harşa, başarılı seferler sonucunda başkentini Tanesar'dan Kanauj'a taşımış ve burayı Kuzey Hindistan'ın en önemli siyasi ve kültürel merkezi haline getirmiştir. Kanauj, Harşa'nın ölümünden sonra yüzyıllar boyunca Hindistan'ın imparatorluk sembolü ("Hindistan'ın Roma'sı") olarak kalacak ve bölgesel güçlerin uğruna savaştığı bir ödül olacaktır.

3.2. Gezici Başkent ve İdari Yapı

Harşa, imparatorluğu yönetmek için sürekli hareket halinde olan bir idari stil benimsemiştir. Harşa'nın devasa ordusu ve maiyetiyle birlikte eyaletleri sürekli dolaştığı, adaleti yerinde dağıttığı ve yerel Samantalari denetlediği anlatılır. Bu "gezici başkent" modeli, merkezi bürokrasinin zayıflığını telafi etme amacı taşıyordu.

Ancak Harşa'nın gücü, Gupta imparatorlarına kıyasla daha kırılgandı. Narmada Savaşı'nda (M.S. 618/619), güneye inmeye çalışırken Çalukya kralı Pulakeşin II tarafından ağır bir yenilgiye uğratılması, Harşa'nın gücünün sınırlarını göstermiştir. Bu savaş, Hindistan'ın jeopolitik olarak Kuzey ve Güney olarak kesin hatlarla ayrıldığını tescillemiştir.

3.3. Prayag Meclisi ve Büyük Bağış

Harşa'nın dini toleransı ve cömertliği, Çinli seyyah Huanzang'ın notlarında detaylıca yer alır. Harşa, her beş yılda bir Prayag'da (Ganj ve Yamuna nehirlerinin birleştiği yer, bugünkü Allahabad) devasa bir meclis toplardı. Huanzang'ın 643 yılında şahit olduğu altıncı mecliste, Harşa 75 gün boyunca kişisel hazinesindeki tüm serveti, mücevherleri ve elbiseleri Budist rahiplere, Brahminlere, Jainlere ve yoksullara dağıtmıştır. Hatta törenin sonunda kendi üzerindeki kraliyet kıyafetlerini ve mücevherlerini de verip, kız kardeşinden istediği eski bir elbiseyi giyerek "tam bir yoksunluk ve arınma" içinde ibadet etmiştir.

Bu tören, bir yandan kralın dini liyakatini artırırken, diğer yandan feodal lordlar ve halk nezdinde meşruiyetini pekiştiren, "cömert baba" imajını güçlendiren politik bir tiyatroydu.

4. Dini Dönüşüm: Budizm'in Çöküşü ve Hinduizm'in Yükselişi

4. ve 7. yüzyıllar, Hindistan'ın dini tarihinde bir dönüm noktasıdır. Bir zamanlar Mauryaların ve Kuşanların desteğiyle tüm Asya'ya yayılan Budizm, anavatanında gerilemeye başlarken, Hinduizm halk tabanında kök salmaya başlamıştır.

4.1. Budizm Neden Geriledi?

Budizm'in Hindistan'daki düşüşü tek bir nedene indirgenemez, ancak bu dönemde yaşanan birkaç kritik faktör bu süreci hızlandırmıştır:

- **Siyasi Zulüm ve Yıkım:** Akhun kralı Mihirakula'nın kuzeydeki manastırları yıkması, Budizm'in kurumsal altyapısına büyük darbe vurmuştur. Benzer şekilde, Gauda kralı Şaşanka'nın (7. yüzyıl başı) döneminde Budist kurumlara yönelik kraliyet himayesinin azaldığı ve yer yer düşmanlığa dönüştüğü açıktır.
- **Manastırların Zenginleşmesi ve Halktan Kopuş:** Gupta ve sonrası dönemde yapılan cömert toprak bağışları sayesinde Budist manastırları (Viharalar) devasa toprak ağalarına dönüşmüştür. Huanzang, rahiplerin lüks içinde yaşadığını, manastırların binlerce köylü tarafından işletilen arazilere sahip olduğunu yazar. Bu durum, Budizm'in "feragat ve sadelik" ilkesinden uzaklaşmasına ve manastırların halkın dini yaşamından kopuk, elit eğitim merkezlerine dönüşmesine neden olmuştur. Halk, karmaşık felsefi tartışmalar yerine, Hinduizm'in sunduğu renkli mitolojilere ve tanrılarla kişisel bağ kurmayı vadeden ritüellere yönelmiştir.

4.2. Nalanda Üniversitesi: Küresel Bir Entelektüel Merkez

Budizm halk tabanında gerilerken, akademik alanda zirveye ulaşmıştır. M.S. 427 civarında Gupta kralı Kumaragupta I tarafından kurulan Nalanda Mahavihara, dünyanın ilk gerçek anlamda konaklamalı üniversitesidir. 7. yüzyılda Harşa'nın da desteğiyle altın çağını yaşayan Nalanda, sadece bir ilahiyat okulu değil, dönemin en ileri bilimsel araştırma merkeziydi.

- **Mimari ve Kütüphane:** Huanzang'ın tasvirlerine göre Nalanda, yüksek duvarlarla çevrili, parkları ve göletleri olan devasa bir komplekstir. Üniversitenin kalbi, Hakikat Hazinesi adı verilen kütüphane bölgesiydi. Bu kütüphane, Mücevher Okyanusu, Mücevher Denizi ve Mücevher Süsleyen adlı üç büyük binadan oluşuyordu. Dokuz katlı olduğu söylenen *Mücevher Denizi*, kutsal metinlerin ve nadir el yazmalarının saklandığı ana merkezdi.
- **Müfredat ve Eğitim:** Burada 10.000 öğrenci ve 2.000 öğretmen bulunuyordu. Eğitim dili Sanskritçe idi. Müfredat, Budist felsefesinin yanı sıra, Hindu metinleri, Mantık, Dilbilgisi, Tıp ve Sanat ve Zanaat gibi bilimleri de kapsıyordu. Bu disiplinler arası yapı, Nalanda'yı sadece dini

bir merkez olmaktan çıkarp, matematik ve astronomi gibi bilimlerin geliştiği bir "Mükemmeliyet Merkezi" haline getirmiştir.

4.3. Güneyde Bakti Devrimi:

Kuzeyde bu dönüşümler yaşanırken, Güney Hindistan'da 6. ve 7. yüzyıllarda "Bakti" (Adanmışlık) hareketi doğmuştur. Şiva'ya adanmış 63 aziz ve Vişnu'ya adanmış 12 aziz, Tanrı'ya ulaşmak için Sanskritçe ritüellere veya Brahmin rahiplerine ihtiyaç olmadığını savunmuşlardır.

Halkın konuştuğu Tamil dilinde yazdıkları ve besteledikleri ilahilerle, dini, saraylardan ve tapınakların iç odalarından sokaklara taşımışlardır. Kadın azizler ve alt kastlardan gelen şairlerin bu harekete öncülük etmesi, katı kast hiyerarşisine karşı bir başkaldırı niteliği taşımaktadır. Bu hareket, daha sonra Kuzey Hindistan'a yayılarak tüm Hindistan'ı etkileyecektir.

5. Bilimin Tohumları: Hindistan'dan İslam Medeniyetine Aktarılan Miras

Gupta ve Harşa dönemleri, Hindistan'ın entelektüel tarihinde bir "Rönesans"tır. Bu dönemde geliştirilen bilimsel teoriler ve teknikler, daha sonra İslam fetihleri ve ticari ilişkiler yoluyla Bağdat'a taşınmış, Abbasi Halifeliği'nin bilimsel uyanışının temel taşlarından biri olmuştur.

5.1. Matematik: Sıfırın ve Onluk Sistemin Keşfi

İslam matematiğinin ve dolayısıyla modern matematiğin temeli, Hintlilerin geliştirdiği konumsal onluk sayı sistemi ve "sıfır" kavramıdır.

- **Aryabata (476-550):** Pataliputra'da yaşayan Aryabata, *Aryabatiya* adlı eserinde (M.S. 499), sayıların basamak değerini kullanmıştır. Ayrıca Pi sayısını 3.1416 olarak hesaplamış ve Dünya'nın kendi eksenini etrafında döndüğünü öne sürmüştür.
- **Brahmagupta (598-670):** Brahmagupta, 628 yılında yazdığı kitap ile matematiğe devrim niteliğinde katkılar yapmıştır. "Sıfır"ı sadece bir basamak tutucu olarak değil, kendi başına işleme giren bir sayı olarak tanımlamış; negatif sayılarla ve sıfırla yapılan dört işlemin kurallarını belirlemiştir (örneğin, "sıfırdan sıfır çıkarılırsa sıfır kalır", "pozitif bir sayı sıfıra bölünürse sonuç sonsuzdur/tanımsızdır" gibi denemeler). Bu eser, İslam dünyasında matematiğin seyrini değiştirecek olan temel metindir.

Bu bilgiler, 8. yüzyılda Bağdat'a giden Hintli astronom **Kankah** aracılığıyla İslam dünyasına tanıtılmıştır. Halife el-Mansur'un emriyle Brahmagupta'nın kitabı Arapçaya çevrilmiştir. Harezmi, bu Hint rakamlarını ve hesaplama yöntemlerini kullanarak ünlü eserlerini yazmış, bu sistem daha sonra "Arap Rakamları" adıyla Avrupa'ya geçmiştir.

5.2. Astronomi

Hint astronomi metni *Surya Siddanta*, 4. ve 5. yüzyıllarda son halini almıştır. Bu eser, gezegenlerin hareketlerini, güneş ve ay tutulmalarını hesaplamak için trigonometrik fonksiyonları kullanmıştır. Bu trigonometrik kavramlar önce Arapçaya geçmiş, daha sonra da Latinceye çevrilmiştir. Dolayısıyla modern trigonometri terminolojisi, doğrudan Gupta dönemi astronomisine dayanmaktadır.

5.3. Tıp: Ayurveda ve Cündişapur Bağlantısı

Temel Ayurveda metinleri, bu dönemde standart hale gelmiştir. Özellikle cerrahi teknikler olan burun estetiği, katarakt ameliyatı, taş kırma konusunda dünyada benzersizdi.

Sasani Kralı I. Hüsrev, Cündişapur Akademisi'ni kurduğunda, buraya sadece Yunan filozoflarını değil, Hintli hekimleri de davet etmiştir. Kralın hekimi **Borzuza**, Hindistan'a yaptığı seyahatten tıbbi metinler ve şifalı bitkilerle dönmüştür. İslam döneminde, Halife Harun el-Reşid ağır hastalandığında, onu iyileştiren kişi **Manka** adlı bir Hintli hekim olmuştur. İyileşmenin ardından Manka, Beyt'ül Hikme'de Ayurveda metinlerini (özellikle zehirler üzerine olan kitabını) Arapçaya çevirmekle görevlendirilmiştir. Bir diğer Hintli hekim **Ibn Dan**, Bağdat'taki Barmaki hastanesinin başına getirilmiştir. Bu etkileşim, İbni Sina ve Razi gibi İslam hekimlerinin eserlerinde Hint tıbbının izlerinin görülmesini sağlamıştır.

6. Kültürel Köprüler: Satranç, Masallar ve Kılıçlar

Bilimsel metinlerin ötesinde, Hindistan'dan İslam dünyasına gündelik yaşamı ve kültürü derinden etkileyen unsurlar da geçmiştir.

6.1. Çaturanga'dan Satranca

Satranç oyununun atası olan **Çaturanga** (Dört Kol), 6. yüzyılda Gupta veya Maukariler döneminde Kuzey Hindistan'da ortaya çıkmıştır. Oyun, Hint ordusunun dört ana unsurunu (Piyade, Süvari, Fil, Savaş Arabası) simgeliyordu. Pers kaynaklarına göre, bu oyun bir Hint elçisi tarafından Sasani İmparatoru I. Hüsrev'e hediye edilmiştir. Sasanilerde "Çatrang" adını alan oyun, Arapların İran'ı fethiyle Satranç adını almış ve İslam dünyası üzerinden Avrupa'ya yayılmıştır. "Şah" ve "Mat" (Kral öldü/çaresiz) terimleri, bu Pers-Arap adaptasyonunun mirasıdır.

6.2. Siyasetname Geleneği

Bir kralın üç aptal oğlunu eğitmek için Vişnuşarman tarafından anlatılan hayvan masallarını içeren *Pançatantra*, Sasani hekimi Borzuya tarafından Hindistan'dan getirilmiş ve "Kelile ve Dimne" adıyla Pehleviceye çevrilmiştir. Daha sonra İbnü'l-Mukaffa tarafından Arapçaya çevrilen bu eser, İslam dünyasında "Siyasetname" türünün en erken ve en etkili örneklerinden biri olmuş, yöneticilere adalet, diplomasi ve kurnazlık dersleri vermiştir.

6.3. "Muhannad": Şairlerin Kılıcı

İslam öncesi Arap şiirinde, Hindistan uzak ve egzotik bir diyar olmanın ötesinde, kalitenin ve gücün kaynağıydı. Araplar, Hindistan'dan ithal ettikleri yüksek kaliteli çelikten yapılan kılıçlara "**Muhannad**" (Hint işi/Hint kılıcı) veya "**Seyf-i Hindi**" adını vermişlerdir. Tarafa ve Antara ibn Şeddad gibi ünlü Muallaka şairleri, şiirlerinde sevgililerinin gülüşünü veya kendi cesaretlerini överken Hint kılıçlarının keskinliğini ve parlaltısını metafor olarak kullanmışlardır. Bu, Hindistan ile Arap Yarımadası arasında İslam öncesinde var olan derin ticari ve kültürel bağın en estetik kanıtıdır.

6.4. Zutt Topluluğu

İslam fetihlerinden çok önce, Hindistan'ın Sind ve Pencap bölgelerinden gelen Zut toplulukları, Basra Körfezi ve Mezopotamya bölgelerine yerleşmişlerdi. Sasaniler tarafından sınır güvenliği için veya manda yetiştiricisi olarak iskan edilen bu topluluklar, erken İslam toplumuna entegre olmuşlardır. İslami kaynaklarda, Hz. Muhammed'in eşi Hz. Aişe hastalandığında, onu tedavi etmesi için bir Zut hekiminin çağrıldığı rivayet edilir. Bu anekdot, Hint tıbbının ve insan gücünün İslam'ın doğuşunda bile Arap toplumunun içinde var olduğunu göstermektedir.

7. Barmakiler: Budist Rahiplerden İslam Vezirlerine

Hindistan ile Abbasi dünyası arasındaki en güçlü köprü, şüphesiz **Barmaki** ailesidir. Bu aile, aslen Afganistan'ın Belh şehrindeki ünlü **Nava Vihara** (Nevbahar) Budist manastırının yöneticileriydi (Sanskritçe *Pramuka*, Arapçalaşmış hali *Barmak*). İslam'ı kabul edip Abbasi halifelerine vezir olan bu aile (Yahya ibn Halid, Cafer el-Bermeki), atalarından gelen Budist entelektüel mirası Bağdat'a taşımıştır.

Halife Harun el-Reşid döneminde imparatorluğun en güçlü ailesi olan Barmakiler, Bağdat'ta bilimsel akademiler kurmuş, Hindistan'dan hekimleri (Manka, İbn Dhan) saraya davet etmiş ve Sanskritçe tıp, astronomi ve felsefe kitaplarının Arapçaya tercüme edilmesini bizzat finanse etmişlerdir. Onların bu vizyonu, Hint biliminin İslam dünyasına sistematik aktarımını sağlayan ana mekanizma olmuştur.

Sonuç

M.S. 4. ve 7. yüzyıllar arası Hindistan tarihi, klasik ihtişamın askeri krizlerle sarsıldığı, toplumsal yapının feodalleştiği ve dini dengelerin, Budizm'den Hinduizm'e, değiştiği çok katmanlı bir dönüşüm sürecidir. Ancak bu "kriz" dönemi, aynı zamanda muazzam bir kültürel üretkenliğe sahne olmuştur.

Nalanda gibi merkezlerde üretilen bilgi, Cündişapur ve Belh üzerinden Bağdat'a akmıştır. Aryabata'nın sayıları, Harşa'nın satrancı, Borzuya'nın masalları ve Suşruta'nın neşteri, İslam medeniyetinin "Altın Çağı"nın harcına karışmış ve bu miras üzerinden modern dünyaya ulaşmıştır. Bu nedenle, 4-7. yüzyıl Hindistan'ı, sadece kendi tarihinin değil, küresel bilim ve kültür tarihinin de en kritik kuluçka dönemlerinden biridir.